ՊՈՍՏԱՆԴԵՆՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՏՈՒՆ — ԹՒՎ — 1356 — ՇԱԲԱԹ — 3 — ՄԱՐՏ — 1873

ԳԱՆՁ ԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 180
» Գաւառաց » 1
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 9
» Գաւառաց » [illegible]
Խրատանքիր թերթի գին 5
Յանուցման տողը մէկ անգամ մար 3 դուրուշ, երկու անգամ մար 2 դուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կրլլայ։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳՕՒՑԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՆՁՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց ճանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ դրութիւն խմբագիր — Յովսէփեան պիտի ուղղուի, Կ. Պոլիս, Զինիլի խան, Մաւիսի դրասենեակը։

Հանրու. ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ՊՈՍՏԱՆԴԵՆՈՒԹԻՒՆ 3 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Դապղիոյ Պուրպոնեանցոց երկունքերը միացնելու համար եղած յանձնից ի գերու. ենթելն ի վերս. Ժողովին Օրլեանեան և Օրլէանեան կուսակցութիւնք բաժնուելոյն իրարմէ, և հիմա իրարու դէմ կը մարտուին։ Այս դժուարութիւնը միասնականոց յառաջադիմը վեր ի վայր ուղղեց և Պ. Թիէրի յաղթութիւնը դիւրացուց։ Հանրապետութիւնն ալ մեծ շահ բրաւ, վասն զի միապետութեան երկու ճիւղերուն կրաղմեակցիներն երբոր չկրցին մէկներնին հանձնոյնել, հանրապետութեան և Պ. Թիէրի գէմ կազմուած միաբանութիւնը քայքայեցաւ, և փոքրագոյն յանուս մեռակ մի գոտ՝ միապետները կուսակցութեան կարգը բռնելու ոկսան, և մինչեւ իսկ կոնիտաս. ըրած յայտարարութիւններուն հակառակ բաւէ ուսյ ոկսան։ Օրլեանի հոմար՝ ասկէ առաջ կը պնդէին թէ Ներիսոյ ժողովը ասհմանադիր է, այսինքն՝ երկրին կառավարական ձեւն որոշելու ձեւնհան, և թէ մինչեւ որ այս հիմնական խնդիրը չլուծէ՝ չրնար հրաժարիլ։

Արդ՝ հետագիրը կը ծանուցանէ թէ Պելբաքիէլ անուն միաբանական երեսփոխանն այս յայտարարութիւնը քաւէի գնել առաջարկելով հարիւր վանմաուեան երկու հոգի միացն ընդունող գաւեր է. իսկ ժողովին ամենամեծ մասը, այն է չորս հարիւր ութսուն երեսփոխանք մերժեր են։

Այս հոգեբանական բնիկայքը միապետականոց ազդեցութիւնն առաւել կը կորէ Գազգոյ մէջ, որմէհետեւ յայտնապէս ցոյց կուտայ թէ առանք ոչ թէ երկրին օգտին՝ այլ իրենց կրնեն և կուսակցական շահուց կը ծառայեն։

Յաղթիոյ կուսակցութեան վերջին ամիս վերակոչուելէն ի վեր՝ Պղանիոյ բարերն այնչափ ճոխող չեն։ Խորհրդութիւնք՝ պահ մի վրդովելէ ետեւ՝ վերահաստատուելու երեւցեր կը յուցնէ։ Բանակին պահպանողական գրութիւնքը, դվնաւ օրապէս Սերբոնց և Քոնչու մոթաքնոնեանին հանրապետութեան դէմ ելլելու, խոստաւոր տուին։ Այսոր վերոյ կուսակցութիւնն ալ քրիստիանուելով ապատամբութեան փորձերը սատակեցին։ Պ. Ցիկիւէյրա սրինոց ծրագիր էր մի ներկայացուց երեսփոխան ժողովին։ Լոկ բերելով որ Քարլոսեանց հետ կրուելոյ հետեւանք գալով հոգ. ամ. Հանրապետութեան դէմ ելնելու. Գազգոյ մշակներ ցոյց կուտայ թէ առանք ոչ թէ երկրին օգտին՝ այլ իրենց կրնեն և կուսակցական շահուց կը ծառայեն։

Յաղթիոյ կուսակցութեան վերջին ամիս վերակոչուելէն ի վեր՝ Պղանիոյ բարերն այնչափ ճոխող չեն։ Խորհրդութիւնք՝ պահ մի վրդովելէ ետեւ՝ վերահաստատուելու երեւցեր կը յուցնէ։ Բանակին պահպանողական գրութիւնքը, դվնաւ օրապէս Սերբոնց և Քոնչու մոթաքնոնեանին հանրապետութեան դէմ ելլելու, խոստաւոր տուին։ Այսոր վերոյ կուսակցութիւնն ալ քրիստիանուելով ապատամբութեան փորձերը սատակեցին։ Պ. Ցիկիւէյրա սրինոց ծրագիր էր մի ներկայացուց երեսփոխան ժողովին։ Լոկ բերելով որ Քարլոսեանց հետ կրուելոյ հետեւանք գալով հոգ. ամ. Հանրապետութեան դէմ ելնելու. Գազգոյ մշակներ ցոյց կուտայ թէ առանք ոչ թէ երկրին օգտին՝ այլ իրենց կրնեն և կուսակցական շահուց կը ծառայեն։

Գազգոյ կուսակցութեան վերջին ամիս ոնգամ

թիւնը՝ որ 20000 լիրայի կը հասնի, իւր ազգին ուսումնական և բարեդործական հաստատութեանց կրաւակեր է։

Լէյպզիգի Հէրբլոտի մէջ կը կարդանք թէ Պէօյի, քաղաքէ բնակեալ իսրայէլացի կին մի այս օրերս հրէշ մի ծըներ է։ Երախան ծեռուներուն վերոյ մերուք ունի, աչուքները քանդին վերոյ են, բերանին տեղը ծակ մ'ունի, որոյ շուրջն ակռայի ձեւով դուրս ցցուած չորս ոսկրեայ կան։

Բժշկաց խօսքին նայելով, այս հրէշը շրնորը քանի մ'օրէ աւելի ապրիլ։

Փուռիէ տ'Օրիան լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Աժանս Բէօլիէր—Հալասի հեռագրատրական վարչութեան գլուխ Պարան Բէօթէր Կ. Պօլսէն մինչեւ Պարսկաստան երկաթուղի մը շինելու առաջարկութիւն ներկայացուցեր է Բ. Դրան՝ ոգեւոր եղած գրբամեղուին ինք մատակարարելու պայմանաւ։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼՍՍ
ԷՍԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻ

2 մարտ ուրբաթ իրիկուն	61 18
3 մարտ շաբաթ առաւօտ	
բացուելուս	61 13
կէս օր	61 12
Կ. Պոլիս 2 մարտ	
Սօսէթէ ժէնէրալի բաժինք Անց. լիր.	13,36
Պրէսի » » Օտ.	18.33
Պրեսի Օսիրս—Թիւրք	12.60
Երիսթաւղեաց հին Յր.	183.25
« նոր »	88,
փոխ. 1863 » »	371
» 1865 » »	381
» 1869 » »	341,
Թրամուէյ Օտ. լիր.	20.85

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երէկ Ընդհանուր ժողովոյ ԾԸ նիստը գումարեցաւ Ի Ղալաթիոյ ընդհանրապետութեամբ Յ. Պատրիարք հօր և առաջնորդութեամբ Վսեմ. Գ. Օտեան Էֆէնտիի։

Ինչպէս որ սպասուած էր, ընդհանուր ժողովոյ այս նիստը դանդիկ հատպու եղաւ։

Նախորդ նստին առեղծուածները եւ քանի մի նոր երեւսփոխանոց ընտրութիւնը վաւերացնելէ ետեւ, Յանձնաժողովոյ Ատենապետութեան վերաբերեալ, յանձնաժողովոյ Ատենապետ ընտրութեան քուէարկութիւնը կատարուեցաւ։

Յետոյ Աղթամարայ խնդիրը ձեռք առնուելով, երկու ժամէն աւելի վիճաբանութիւն եղաւ, որոյ մէջ ազգային վարչութեան խառն յանձնաժողովոյ անդեկագրին վերոյ կռնադան դիտողութիւններ եղան, դիւաւորապէս ոա մասը թէ ինչո՞ւ հանար ընդհանուր ժողովոյ 1870 յունվար 23ի նստին որոշումը, որ յիշեալ խնդիրն համարուելոյ ժողովոյ վերաքննութիւնը յանձնուած էր։ Մինչեւ ցարդ անդ պիտի թողուելի թեղուելով խառն յանձնաժողովոյ մի յանձնաւոր է, որոյ բերած տեղեկագիրն Ընդհանուր ժողովոյ յանձնարարած ու ապատարդ չէր։ Հետեւաբար յիշեալ անդեկագիրը նկատողութեան չառնուելով, շուտերը 1870 յունվար 23ի որոշման համեմատ խնդիրը հասկանալու ժողովոյ վերաքննութեան յանձնելէ առաջարկեցին, ոմանք ալ անմիջապէս Մայր ատեանէ որոշման յանձնել։ Այլք ալ պնդեցին որ խնդիրը նոյն համաձայն ուսնար ժողովոյ վերաքննութեան յանձնուի, և ապա պէտք եղածն Ընդհանուր ժողովով անուրինուի։

Այս գոնագան առաջարկութեանց ինչպատա և ընդդէմ վիճաբանութիւնը շարունակելով, ժամը 11ը դրնոյց, և տեղանը դադարեցաւ, վիճաբանութեան շարունակութիւնն եւ խնդրոյն որոշումը յաջորդ նստին թողուելով, որ 15 օրէն պիտի գումարի։

Ահա ասիկ՝ Յահմանոպրութեան վերաբերեալ յանձնաժողովոյ մեսագեալ անդամոց վերայ եղած քննարկութեան արդիւնքը։

Ընդհանուր ժողովէն
Յարութիւն պէյ Ցառեան
Թ. Պէկեան Էֆէնտի
Մ. Այվազեան։

Կրօնական ժողովէն
Նիկողոս Եպիսկոպոս Աղտսեան։
Յովհաննէս Ճանան Խուրշուդեան
Տիգրան Էֆէնտի Էնգուսերճեան
Գրիգոր Էֆէնտի Խուրշուդեան
Բարսեղ Էֆէնտի Տիւլկերեան։

Երէկ առաւօտ Յ. Պատրիարքը նորընտիր ատաւորին գործոց վերատեսուչ Վսեմ. Պաղվէթ փաշային շրջանցիկ հաղորդութեան գնաց և սիրալիր պատասխանով ընդունուեցաւ Նորին Վսեմութիւնէն։

Այն ապիրատութեան մասնակից եղաւ Պրուսայի առաջնորդ Գեր. Բարթողիմէոս եպիսկոպոսը, որոյ գործն ալ՝ լրատնուս նոյնիսկ նկատողութեան առնուլ խոստացեր է Վսեմ. Նախարարը։

Յունաց Արտաքին գրասենեակին հրաբաշխութի աւուր (յունարէն) թերթին մէջ հետեւեալ ուշադրաւութեան արժանի յօդուածը հրատարակուած է՝ Հայոց Պատրիարքարանին Յունաց հետ յարաբերութիւնը դադրեցնելուն վերայ լրագրոյս 1344 թուով հրատարակուած մեր մէկ յօդուածին առթիւ։

ՀԱՅՔ ԵՒ ՅՈՒՆՔ

Օսմանեան ընդարձակ պետութեան երկիրներուն մէջ բնակող քրիստոնեայ ժողովուրդներէն միայն Հայք և Յոյնք կրնան բնիկութեան իրաւունք սեփականել իրենց։ Առնուազն երեք հարիւր տարուան պատմութիւն ունենալով, այս երկու ազգերն սիդրնոպատաճառ և բարեկամ եղած են միշտ քաղաքակրթութեան, լուսաւորութեան և բարեգործական հիմնաց բուն։

Ամենէն հին Յոյն պատմագիրը՝ Վաղուց անուն յարգանք կը յիշատակեն Հայոց ազգն և նորա թագաւորները, ինչպէս կրնայ ամեն ոք տեսնել Հերոդոտոսի, Քսենոփոնի և այլ պատմութեանց մէջ։

Հայք՝ Յունաց պէս՝ մեծամեծ վաստաւոր և հոյակապ քաղաքաց հիմնադիր եղած են։ Բանասիրութեան արուեստից և վաճառականութեան մէջ քաջ հանդ խաչած են, ինչպէս որ կայսրագրուի բարեմիտ Հայ Ներանասարեղծիկ և հեղինակաց դարերէն, որք լուսաւորեալ Եւրոպայոյ առջեւ մեծ յարգ ունին այսօր, և այլ և այլ Եւրոպական լրագրաց թարգմանուած են։

Հայերը՝ Պուլղարաց պէս դուրսէն յարձակած և բարբարոս քաղաքներ առեալ՝ Յունաց ազգին և քաղաքակրթութեան թշնամի եղած չեն։

Հայերը սիրելու և յարգելու դիւաւոր պատճառներս այս է որ Հայք կրնան հին Ամէնի հասարակապետութեան դեկտեմբեր մեծանուն Պերիկլէսի պէս պարծիլ ըսելով թէ «Ոչ մէկ հեղինայն մ'իրենց երեսէն սրդդ հանդերձ հաղած է։»

Յունական պատմութիւնն և ոչ մէկ պարագայ մի կը յիշատակէ, յորմէ Հայք Յունաց քաղաքներուն վերայ յարձակած, նոցա մեծամեծ չարիք հասուցած, և փառաւոր քաղաքներին աւերած լինին, ինչպէս որ շատ անգամ՝ ըրին Պուլղարք, մինչեւ Ամէնք և կարնեթոս աւերում սիւեալով, և յունաց նախնի յիշատակարանները տառարներն ու չիրենները սղծելով։

Բնիկ զանգեան կայսրութեան ժամանակներն ալ, երբոր Պուլղարք այնչափ չարիք հասուցին Յունաց, փոխանակ մանանոյի՝ լեզի, և փոխանակ ոչոյ քոյաթ հասուցանելով, Հայերը խիստ ազատաբար եղան կայսրութեան, ամենաբարձր դիրքերն վարելով, այսինքն զօրապետ, պատրիարք և մինչեւ իսկ կայսր լինելով։

Յօդուածի մ'անձնուկ տեսնելը չը նեղեր մեզ երկար օրինակներ բերել պատմութիւններէն։ բայց ո՞վ չգիտէր այն Մեծն Հայաստանի Երասխիս (Ժէյհանագ) քաղաքին տերեալ դեղեցիկ և հոկայազանգ Ջմշկիկի Յոհաննէս կայսրը պայծառ քաղաքագրական ընդունակութիւնները, որ Պուլղարիոյ մէջ բանակեալ Յունարը բնաջինջ ըրաւ։

Յունաց ազգին պատմութեան արդի հեղինակ յայտնի Պ. Բարալիղորուսոս՝ այս Հայոցգի կայսրը և նորա շուրջը գտնուող Հայոցգի զօրավարաց քաջութիւնները ներբողելէ ետեւ, իւր պատմութեան չորրորդ հատորին 196 երեսին մէջ հետեւեալ տողերը կարդնէ։ «Յոհաննէս Ջմշկիկ կայսրը՝ Հայոց ոյն ներշանուոր դերդատանոնեներէն էր, որք իրենց բազդին Արեւելեան կայսրութեան բազդին հետ միացնելով, ուրթերպղէն մինչեւ երկուատասանեւրորդ դարը, այսինքն չորս հարիւր տարի ժամանակ ոյնչափ փառաւոր հանդիսացան։ և այն ժամանակի աղնուազարմական պայծառ զինուորականութեան գլխաւոր տարերքը կազմեցին, որովք Բիւզանդեան կայսրութիւնը պահպանուեցաւ և փառաւորեցաւ։ Այս դերդատանոնեներուն սերունդաց մէջ կը յիշատակուի Նահապետ Ռոմանոս Գուրգիոս կայսրը 886ին, և Միքայէլ Բ պատրիարքը 1143ին, որ Գուրգիոս մականունն ունէր։ Ասանք Մեծն Հայաստանի Գուրգէն՝ գաւառէն սերեալ էին։

Այսպիսի պատմական փառաւոր անցեալներ ունենալով, Հայոց ազգն երբէք բիւզանդեան կայսրութեան երկիրներուն վերայ ժառանգական պահանջումներ ըրած չէ, ինչպէս որ Պուլղարք կընեն այսօր, ոչ ալ Յունաց ազգին դէմ տարբերութիւն կը պահանջեն։ Այսօր ևս Հայերը Յունաց իրենց մտերիմ և եղբայր՝ քաղաքակրթութեան ու լուսաւորութեան ուղղոյն մէջ յառաջ երթալու կը ճգտին։ պայծառ դպրոցներ, խոստաբաններ, տիտմներ հիմնելով, իրենց եկեղեցական գործերը կոնտուրով, բարեմիտ ազգասէրներ հրատարակելով և յառաջդիմութեան ու բարեկարգութեան վերաբերեալ գործոց մէջ ոչ մէկ ազգէ մ'ետ մնալով։

Ի զուր խառնարոյցին դարուց մէջ կրօնական բաժանումները, մոլեռանդութիւնը, և այս երկու ազգաց քանի մի կղերականներուն գահատիրութիւնն առելութեան սերմանք ցանեցին, քաղաքակրթութեան և լուսաւորութեան սիրահարին Եղբայր այս

* Հայոց պատմութեան մէջ Գուրգէն անունով գաւառ կամ քաղաք չկայ։ Գուրգէն հայ իշխանների անուն է։ Եւ Յովհաննէս Ջմշկիկ կայսրը հայոց ալ կրաւի թէ Խաչատուր Յովհաննէս Գաբրէն քաջ իշխանին թէոփիլէ անուն եղբորը թոռն է։ Հետեւաբար կերեւի որ յոյնք՝ ասոնցմէն ոմանք անուն կարծած են։ Ս. Ի.

երկու ոտքը [illegible] մէջ։ Ցիշեալ կրօնական [illegible] ոտքի դուռն այն պարադայն, որ բիզանդիոնի մէջ գումարուած չորրորդ տիեզերական ժողովին վճիռներով պիտի մերժուեան, ոչ թէ Հայոց լեզուին բացատրութեան միջոցներն անբաւական լինելէն, այլ չարամտութեամբ կամ ագիտութեամբ, վասն զի թէ՛ եկեղեցական և թէ՛ խնամատարական գաղութ գրքեր, և մինչեւ իսկ Հոմերոսի անմահ բանաստեղծութիւնները չափական տրուեստիս Հայկական լեզուի թարգմանուած են խիստ յաջող կերպիւ։

Լեթէ ազգասէրները կռնչեն, որ կայն սոխոսներուն գայրայլիկը միշտ քաղցր է։ Լեթէ Սկիւթացոց թոռներն Յունական քաղաքակրթութիւնը անգամանեցին, Հայոց ազգին սոխոսներուն Յունաց ազգին սոխոսներուն քով կեցած՝ երբէք չդադրեցան իրենց սիրելի հայրենեաց փառքը երգելէ, երբէք չդադրեցան լուսաւորութեան ու քաղաքակրթութեան ճիգերն երգելէ։ երբէք չդադրեցան խնամատարութեան արուեստից և ճարտարութեան անհրաժեշտ սիրոյը փարելէ։

Յոյնք և Հայք, Հայք և Յոյնք, մեծ յարգանքն ցուցին միշտ ժամանակներու այս երկու քրիստոնէայ եկեղեցիները քրիստոնէական սիրով գոգնելու։ Ոչ միայն սովորական՝ այլ և եկեղեցական եղբայրական հատատութեան հիման վերայ միաբանելու ցանկ փափաք ցոյց տուին, որոյ համար բաւական կը համարիմք յիշել Յունաց կողմէն Նիկոսիոյ և Բիւսի Գեր. Արքեպիսկոպոսները։

Շարունակելի

. . . խմբագրապետ.

Կը խնդրեմ որ Երկոսդիս անկիրն մը չնորհէք ձեր պատուական թերթին մէջ։

Աղթամարայ խնդրոյն վերայ է՝ կարդալ։

Աղթամարայ խնդրոյն կարգադրութիւնը համար Արենափրանական ժողովոյ որոշած գրոյցումը յարգելի։

Ամէն համոզումով ժողովը չուզեր էր վճիռը ետ առնուլ, կամ նոյն իսկ իր ատեանին մէջ վերաքննութեան ենթարկելու, ուր փոխանակ օրինաւոր առեանէ մ'ելած վճիռ մը քննութեան ենթարկելու, աւելի պատշաճ եւ օրինաւորութիւն համարուի ամբաստանեալին բողոքը քննութեան ենթարկել։ այն ատեն հարիւրհակառակ կամ համաձայն որդիներ մ'ելեւէն կուգայ։

Լեթէ համաձայն է առաջնոյն, այլ մարդս բանիր մը չենք։ . . .

Իսկ եթէ հակառակ՝ այն ատեն երկու վճիռներ՝ երկուքն ալ օրինաւոր ատեաններէ բղխած՝ կրնան Ընդհ. ժողովոյ ատեանը ներկայանալ եւ վերջնական լուծում մ'ստանալ։

3 մարտ 1873 Ա. Ե. Սէրգեան

Պոլսէնիկ 26 փետր. 1873

. . . խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ.

Ընդհանուրին շանը իրենց նպատակ ունեցող նամակաց կամ յօդուածոց համար ձեր պատուական լրագրոյն էջերուն բաց լինելը գիտնալով՝ ասոնց յօդուածի ձեւով նամակս ձեզ ուղղել կը համարձակիմ, և կը յուսամ որ հրատարակութեան շնորհը չպիտի դրնաք։

Քաղաքակրթութեան հասանքն՝ ինչպէս ցամիստանի միւս ժողովուրդները, Ցանիկը, Ցունը, Պուլղարը և այլն, նոյնպէս և Հայ ժողովուրդը օրէ օր յառաջ կը ուռնի, բայց ոչ այնպէս՝ ինչպէս որ կը փայլի, Սարդ է մէկ երբ նիւթի մի, քարի կամ փայտի կտոր մի, մեծ և արընթաց գետի մի մէջ լինոյ, ըստ որում անբան և անշունչ՝ կը հնազանդի անոր

վարիչ ուժին և կերպով կիցնայ ուր որ նա պիտքը կը ձգէ։ Բայց մարդիկ՝ բան ուրում բառական՝ ոչնչով տարուելու չեն քաղաքակրթութեան հոսանքին։ Այլ բաներու են անոր հետ մարդկային բանաւորութեան հեռեւութիւնը և յառաջդիմութեան պայմաններն եղող կրթութեամբ, գիտութեամբ և հարստութեամբ, պիտութեամբ և հարստութեամբ։ Պիտութեամբ կրնամ, ասանց որոյ պայմանց ազնուութիւն և բարոյ ուղղութիւն չկայ։ Պիտութեամբ կրնամ, ասանց որոյ խնայական զարգացում և բնդարձակութիւն չկայ։ և հարստութեամբ կրնամ, ասանց որոյ ոչ վանաւոր կանութիւն կայ, ոչ յարաբերութիւն, ոչ հարստութիւն և ոչ պիտութիւն կենաց։ Ուրեմն երբ ժողովուրդ մի քաղաքակրթութեան հասկանն մէջ մտնել կամ հիշելը խոստովով, ապրիլ կուզի, այս պայմաններն ի ձեռին առնելու է, որպէս զի անշուշտ նիւթոյ մի ալս իրապէսկ չլինի ասնոր հոսանքին։ այլ մարդկային յառաջդիմութեան օրինաց ընթանայ անոր հետ։ եթէ ոչ՝ թիւաւորութենէ տարաւիք չունի։

։ ։ ։ Խմբագիր։ ցաւ 'ի սիրտ կը տեսնենք որ Ալիսմիոյ գաւառին հայ ժողովուրդը՝ մանաւանդ գիւղացին՝ քաղաքակրթութեան հոսանքին առջեւ ինկած կերթայ։ և դառն արիւք կը խորհի ոտդ հանդամանքներն տառնալու միջոցներուն վրայ։ Ցառաջ քաղաքաց մէջ կը տեսնուէր այս բանը։ դիւղացին իր պարզութեամբը կերթայր։ իր տարուան խեղճ ապրիլներուն համեմատ կուտէր։ կը խմէր և կը հագուէր։ (Հա բնաւ տարապի տիպարութիւններ չեմ բներ ինչ ձեւ կուզէ թող հագնի)։ այժմ այս ալ քաղաքացին անմիտ անտեսութեան տակուն հետեւելով կը ստանի։ կեանքը կը մտնի և բարոյական թեան հետեւելով կը ստանի։ կեանքը կը մտնի և բարոյական թեան հետեւելով կը ստանի։ Ուրիշ միջոց չկայ։ բայց միայն՝ ինչ բանի որ ցարդ անհոգ եղած եմ։ անյապաղ ձեռք դարձնել ոնոր։ այն է ապրիլանց դատարանութեան գլխաւորագոյն ուշ դրենելով որ բարոյականի սկզբունքը։ պատուոյ և ազգասիրութեան զգացումը։ առաջնին ունակութեան և պարզամիտութեան սկզբունքն ընդունին։

Բայց ասոնց կը կարգանք գաւառը։ երբ ականջ չկայ լսելու։ միտք չկայ ընդունելու։ և սիրտ չկայ զգալու։ Ուրդ ասիւ ունիմք ապրիլանց կրթութեան յառաջդիմած յարկեր։ և ապրիլներ կը յամառին ոնոնց մէջ։ բայց կարծես միայն այս ու բլեն ասիրելու համար կերթան։ գի երբ միայն 'ի շատ բան տարիներու հասակը հազիւ կը դանի։ 10—12 տարեկան կը լինին։ դարոց գնալ կը զարարին։ ոնոնք համարելով։ ոչնչեանու դարոց գնալը։ մի միայն առնոր համար որ ապրին 7—8 տարեկան հասակին մէջ նշանուած են։ Ինչ ապրանքակ գաւառ մ և ինչ յիսապիսական չարմար։ ։ ։ ։ Գիւղական մէկ անտեղի սովորութեան համեմատ կանուխ նշանուած են։ Ինչ ասնոր։ ինչ ասնոր անպատասխանութիւն կրնայ գալ նշանուած ապրիլան մի գարոց գնալն։ միթէ տառանելն երբէք տանի չեկեր մարդ։ Լսեցին որ միշտ տառանելու ակտրն ունի իր բարոյ կենաց մէջ։ Ինչ ապրանքն պարոք մէջ տառանելը։ մէջ ապրանքն ուսանողին յարդ ու պատիւ կը բերեն ուսմունքը և կրթութիւն։ ոչ առաքին ճշմարիտ ժամանակներն տառնք են։ ոչ ապրանքն տառանն ու կրթութիւնն են որ պիտի սորվեցնեն օրիորդին շնորհութեան առզուտին ունեցած բարձր պարծերն։ առն կատարելու կերպը և իր տեղին պատիւը։ Ահա այս ամենքը ոչինչ բաներ են երբ մանկուհոյ մը համար։ իսկ գիւղական ազգատոհմութեան և բնական պարզութեան հակառակ՝ շատ ազգատոհներ հագնելով պարակ զներու մէջ ծակտատ խաղերն ու բարոյականի դէմ շարժումները հետեւելու միակ բաներն են եղեր։ ինչ տարօրինակ և դատապարտելի բնութիւն։ ։ ։ ։

Մինչև հոս մեր խոտածներն այս կողմի գրեթէ ամեն գիւղացոց համար է։ սա տարբերութեամբ միայն որ փոքր 'ի շատ կրթութեան մասնեղոյ ժողովուրդք աւելի յառաջ գնացած են և կերպան հանդերձի շատցութեան և ապրելութեան մէջ։ իսկ կոչութեան մէջ մնացող գիւղացիք թէպէտ հանդերձի շատցութեան մէջ ռակաբին մատծ չեն, բայց սրբեցութեան մէջ չատ չանեին։ Ազգիոնց կրթութեան գաղափ սանեն ալ միանոյն մեղադրելի անհոգութեան մէջ կը գտնուին։ Հոս խոսքերնիս մոռնաւորելով կրսենք։

Անցեալ տարի տեղական տնոյ մէջ գիւղիս մանչերու վարժարանին քննութեանց առթիւ ապրկանոց վարժարանի Հայոց դասատու Յովսէփեան էֆենտի տեսնելով տղոց գասատարակութեան նկատմամբ եղած անտարբերութիւնները, դասն ի դանդատներ ըրաւ կղերատեսից հայրերն ու մայրերը յառանի եկեղեցւոյ։ և առանց ապրկանոց գասատարութեան ճշմարիտ յառաջդիմութեան անհնարութիւնը ցուցուց և անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրեց այս փոքրիկ կէտին վրայ։ Բայց դաւելով կրսենք թէ իր իրաւունքի գանգատներն անընդունելի մնացին և ապրկանոց միանոյն սովորութիւնը կը պահեն դպրոց երթալու մասին։ յերեւոյթ անոգացութեան և անտարբերութեան ծնողաց։

Իգական տեսակ կրթութեան նկատմամբ եղած այս անհոգութենէն ինչ բարիք կրնան յառաջանալ ազգին համար։ պէտք չունի ոչ ոք։ Ամենքս գիտենք թէ ներկայումս մեր գիւղերուն մէջ գտնուող հարսներն ինչ բան են։ Ինքզինքնին հանդերձելու միակ միջոց ընտրած է թանկագին հանդերձները։ և յաւելն այն է որ նրանք ալ այդ ջղին զիւրաբեկ և երծանիչ զարգերուն աւելի յորդ կընծայեն։ Կարելի է այս մասնութեանց ապրջեն ուսանիլ։ Ձեմ կարծեր։ գի մարդկային զմտաւորութիւնն երբ միանգամայն ճանրուն մէջ մտած է։ ետ դառնալ չուզեր։ այլ աւելի յառաջ երթալ կը սիրէ։ Արդ ի՞նչ բնել պէտք է ուրեմն։ որպէս զի միջոց կարելի եղածին չափ քիչոց։ Ուրիշ միջոց չկայ։ բայց միայն՝ ինչ բանի որ ցարդ անհոգ եղած եմ։ անյապաղ ձեռք դարձնել ոնոր։ այն է ապրկանոց գասատարութեանը։ գիտուորական սկզբունքը։ գասատարանի սկզբունքը։ ազգասիրութեան ոգի ազգացումը։ ուսուցչին ունակութեան և պարզամիտութեան սկզբունքն ընդունին։

Բայց ասոնց կը կարգանք գաւառը։ երբ ականջ չկայ լսելու։ միտք չկայ ընդունելու։ և սիրտ չկայ զգալու։ Ուրդ ասիւ ունիմք ապրկանոց կրթութեան յառաջդիմած յարկեր։ և ապրկանոցներ կը յամառին ոնոնց մէջ։ բայց կարծես միայն այս ու բլեն ասիրելու համար կերթան։ գի երբ միայն 'ի շատ բան տարիներու հասակը հազիւ կը դանի։ 10—12 տարեկան կը լինին։ դարոց գնալ կը զարարին։ ոնոնք համարելով։ ոչնչեանու դարոց գնալը։ մի միայն առնոր համար որ ապրին 7—8 տարեկան հասակին մէջ նշանուած են։ Ինչ ապրանքակ գաւառ մ և ինչ յիսապիսական չարմար։ ։ ։ ։ Գիւղական մէկ անտեղի սովորութեան համեմատ կանուխ նշանուած են։ Ինչ ասնոր։ ինչ ասնոր անպատասխանութիւն կրնայ գալ նշանուած ապրկան մի դարոց գնալն։ միթէ տառանելն երբէք տանի չեկեր մարդ։ Լսեցին որ միշտ տառանելու ակտրն ունի իր բարոյ կենաց մէջ։ Ինչ ապրանքն պարոք մէջ տառանելը։ մէջ ապրանքն ուսանողին յարդ ու պատիւ կը բերեն ուսմունքը և կրթութիւն։ ոչ առաքին ճշմարիտ ժամանակներն տառնք են։ ոչ ապրանքն տառանն ու կրթութիւնն են որ պիտի սորվեցնեն օրիորդին շնորհութեան առզուտին ունեցած բարձր պարծերն։ առն կատարելու կերպը և իր տեղին պատիւը։ Ահա այս ամենքը ոչինչ բաներ են երբ մանկուհոյ մը համար։ իսկ գիւղական ազգատոհմութեան և բնական պարզութեան հակառակ՝ շատ ազգատոհներ հագնելով պարակ զներու մէջ ծակտատ խաղերն ու բարոյականի դէմ շարժումները հետեւելու միակ բաներն են եղեր։ ինչ տարօրինակ և դատապարտելի բնութիւն։ ։ ։ ։

Մինչև հոս մեր խոտածներն այս կողմի գրեթէ ամեն գիւղացոց համար է։ սա տարբերութեամբ միայն որ փոքր 'ի շատ կրթութեան մասնեղոյ ժողովուրդք աւելի յառաջ գնացած են և կերպան հանդերձի շատցութեան և ապրելութեան մէջ։ իսկ կոչութեան մէջ մնացող գիւղացիք թէպէտ հանդերձի շատցութեան մէջ ռակաբին մատծ չեն, բայց սրբեցութեան մէջ չատ չանեին։ Ազգիոնց կրթութեան գաղափ սանեն ալ միանոյն անհոգութեան մէջ կը գտնուին։ Հոս խոսքերնիս մոռնաւորելով կրսենք։

Անցեալ տարի տեղական տնոյ մէջ գիւղիս մանչերու վարժարանին քննութեանց առթիւ ապրկանոց վարժարանի Հայոց դասատու Յովսէփեան էֆենտի տեսնելով տղոց գասատարակութեան նկատմամբ եղած անտարբերութեամբ դատապարտելի բնութիւնները, դասն ի դանդատներ ըրաւ կղերատեսից հայրերն ու մայրերը յառանի եկեղեցւոյ։ և առանց ապրկանոց գասատարութեան ճշմարիտ յառաջդիմութեան անհնարութիւնը ցուցուց և անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրեց այս փոքրիկ կէտին վրայ։ Բայց դաւելով կրսենք թէ իր իրաւունքի գանգատներն անընդունելի մնացին և ապրկանոց միանոյն սովորութիւնը կը պահեն դպրոց երթալու մասին։ յերեւոյթ անոգացութեան և անտարբերութեան ծնողաց։

Իգական տեսակ կրթութեան նկատմամբ եղած այս անհոգութենէն ինչ բարիք կրնան յառաջանալ ազգին համար։ պէտք չունի ոչ ոք։ Ամենքս գիտենք թէ ներկայումս մեր գիւղերուն մէջ գտնուող հարսներն ինչ բան են։ Ինքզինքնին հանդերձելու միակ միջոց ընտրած է թանկագին հանդերձները։ և յաւելն այն է որ նրանք ալ այդ ջղին զիւրաբեկ և երծանիչ զարգերուն աւելի յորդ կընծայեն։ Կարելի է այս մասնութեանց ապրջեն ուսանիլ։ Ձեմ կարծեր։ գի մարդկային զմտաւորութիւնն երբ միանգամայն ճանրուն մէջ մտած է։ ետ դառնալ չուզեր։ այլ աւելի յառաջ երթալ կը սիրէ։ Արդ ի՞նչ բնել պէտք է ուրեմն։ որպէս զի միջոց կարելի եղածին չափ քիչոց։ Ուրիշ միջոց չկայ։ բայց միայն՝ ինչ բանի որ ցարդ անհոգ եղած եմ։ անյապաղ ձեռք դարձնել ոնոր։ այն է ապրկանոց գասատարութեանը։ գիտուորական սկզբունքը։ գասատարանի սկզբունքն

Տոպրիճայի Զիրոյ Հաբաղբաբ։

Ուսաբ սոյն ապրանքները մասամբ կարարել ուզող վաճառականք պէտք է որ նայն օրը մամլ վեցին միջոցները Ներկայ գանուին 'ի Տորի Շուրա։

20 փետր. 1873 'ի Դաւն Սպարապետի

NORTHERN

ՆՕՐԹՀԷՐՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՆԴՐԱՅԻ ԵՒ ՍՊԵՐՏՈՆԻ

2,000,000 Լիրա ՍՊԷՐԼԻՆ դրամագլխով

Այս ընկերութեան գործակալին իշխանութիւն տրուած է հրդեհի գէմ չնչաչեր, կարասիներ եւ վաճառքներ ապահովելու, ինչպէս նաեւ կենաց վերայ ապահովութիւններ պայմանագրելու։

Ապահովող կողմերուն ու վնասներն անմիջապէս կը վճարուին առորագրելոյն։

Գործակալ

ԱՏՐԻԱՆ Մ. ՔԼՕՆ

Գալաթիա Գարաղէօյ, Ճէրէմիա խան

HÉMORRHOÏDES

ԼՄՕԱՕԻՏ

ԸՐԻՒՆԸՀԱՒԱՍԻՈՒԹԻՒՆ

ՓԻՎԼԻՍ Է ԲՕՄԱՏ ՏՐ. ՍԷՔՍՏՈՆ

ՏՈՔԹՈՐ ԼԸՊԷԼԻՆ

Այս հատագրեն եւ բժշկական փարիզի, Պէլճիայ, Անդղիոյ եւ Իտալիոյ բժշկական ճեմարաններէն հաւանուած, եւ Իսպանիոյ կայսրութեան խորհրդէն ընդունուած են, եւ դերազանց յատկութիւններ ունին արիւնն հատմամբ քիչ աւուր մէջ գադրեցնելու եւ յաւերն անցունելու՝ առանց անդրադարձման վտանգի։

Սքորբութի փոդիով հատագրեն շիշն է 3 ֆր. սքորբութի հիւթով հատագրեն շիշն է 4 ֆր. իսկ բժշկարանն շիշը 3 ֆրանք։

Կը գտնուի փարիզ Ռիւ Լաֆիւէթի փոդոցը թիւ 113 եւ ամեն երկրի դեղեցարարները։

FER QUEVENNE

APPROUVÉ PAR L'ACADÉMIE DE MÉDECINE.
AUTORISÉ PAR CIRCULAIRE SPÉCIALE DU MINISTRE.

ՖԵՐ ՔՈՒԷՎԷՆ

Բժշկական ճեմարանէն հաւանութիւն ստացած, եւ պաշտօնէն յատուկ շրջաբերականաւ հրամայուած։

Դէղէնի երկանը (չէրիկ թօզու.)

Ամենայն նաւագրութենէ կամ ակտրութենէ յառաջ եկած սեմն հիւանդութիւնները կը բուժէ, առանց զորձածողին ախռանները ուռցնելու, եւ երկամաւոր դեղոց ամենէն ազդուն ախորժելին եւ արժանն է։

«Փորձը հատատանց ինձ թէ երկամաւոր բազադրութեանց ոչ մէկը «Քէվէնի երկանին չափ դիւրամարսելի է երբոր չափով գործածուի»։

Դատաւոր փարիզի բժշկական ճեմարանին Պաշտօնական։

Քէվէնի երկանը կը ծախուի 100 գրամ չափով չիշը 3 1/2 ֆր.

200 հատոգեղով շիշը 5 ֆր.

100 » շիշը 3 ֆր.

Ընդհանուր մեներանոց փարիզ Ռիւ Տէ Պոզ—Սէ փոդոցը 14։ Էմիլ Ժէնո